

ELKE WELZIJNSINSTELLING ZOU BROOD MOETEN GAAN BAKKEN

‘Als ik het ooit moeilijk krijg, word ik bakker’, placht kunstenaar Peik Suyling te zeggen. En jawel, tijdens de financiële crisis van het afgelopen decennium kréég hij het moeilijk. En hij niet alleen. Veel mensen verloren werk, geld en zekerheid. Er kwam behoefte aan het delen van verhalen, ervaringen en oplossingen. Waarom combineer ik dat niet met het bakken van brood, dacht Suyling. Zo ontstond De Eenvoud, een mobiele bakkerij die fungeert als plek om ‘naar de eenvoud in complexe onderwerpen te zoeken’.

‘Brood staat symbool voor eenvoud omdat het uit niet meer dan water, meel, gist en zout bestaat en makkelijk te maken is; het is eenvoudig maar niet verwaarloosbaar’, zo verklaart Sander van der Ham de naam en de aard van het project. Van der Ham, als stadpsycholoog aan STIPO verbonden, was vanaf het begin bij De Eenvoud betrokken. ‘We hebben samen het concept ontwikkeld. Peik fungeert als bakker en ik als bakkersknecht. Dat past bij me, want ik ben een observeerder. We gaan naar achterstandsbuurten en krimpgebieden, plekken waar zorg niet vanzelfsprekend is en ambtenaren de mensen niet weten te bereiken. We gaan er gewoon staan en zien wel wat er gebeurt.’

De Eenvoud bestaat uit een blauwe schaftkar met daarin een leemoven. Achter een auto kan hij naar elke gewenste plek

Samen brood bakken en verhalen delen

Een prachtig ambacht

worden gereden. De Eenvoud stond al in Amsterdam, het Groningse gehucht Hongerige Wolf, Wijk aan Zee, Rotterdam en op Vlieland. De kar met de oven wordt steeds op een openbare plek neergezet. Via flyers en affiches of een rondje door de buurt worden bewoners erop geattendeerd.

‘Het mooiste is als je ergens vroeg arriveert, zoals het een bakker betaamt’, zegt Van der Ham met een schittering in zijn ogen. ‘De oven is een koepel van leem die met hout wordt gestookt. Je moet twee uur stoken voordat ie op temperatuur is. In de tussentijd zet je de deur open en kunnen mensen binnenkomen. Nee, we hebben geen belettering, dus je ziet niet aan de kar wat het is. Wel zetten we buiten een krijtbord neer. En mensen zien natuurlijk de schoorsteen op het dak en ruiken het vuur en later het brood.’

Stáát de kar eenmaal, dan is iedereen welkom. ‘We proberen een fijne sfeer te creëren. Mensen kunnen meehelpen of alleen wat rondkijken of een praatje aanknopen. Alles mag, niets moet’, aldus Van der Ham. In het Groningse gehucht Hongerige Wolf waren hij en Suyling al vanaf vijf uur ’s ochtends in de weer. Toch was er om negen uur nog geen bezoeker te zien. ‘Maar om tien over negen zat het vol’, grijnst Van der Ham. ‘We kregen bijna het hele dorp over de vloer. Het is een dorp van zeventig huizen, maar er bleken mensen te wonen die niet wisten wat hun buurman deed. Kun je nagaan hoe dat in de stad is.’

Aanleiding om in Hongerige Wolf in het uiterste puntje van noordoost-Groningen neer te strijken, was dat het in een krimpregio ligt. ‘Maar dat thema sprak de mensen totaal niet aan. ‘Krimp? Er is hier niks aan de hand’, zeiden ze. Wat hen wel bezighield, was hoe het zou zijn om daar oud te worden. Word je extra eenzaam als er weinig voorzieningen zijn? Daar ontstonden bevlogen gesprekken over.’

Het gedrag van bezoekers verschilt sterk. ‘Vooral oudere blanke mannen zitten er aanvankelijk vaak passief bij, met de armen over elkaar. Marokkaanse vrouwen nemen je juist meteen alles uit handen. Die herkennen de buurtoven uit Marokko waar je altijd een praatje met elkaar maakte. Vaak bakken ze thuis nog steeds hun eigen brood.’

De sfeer wordt doorgaans allengs lossier en er mengen zich meer en meer mensen in het gesprek. Wie meehelpt, komt tijdens het kneden of het wachten op het rijzen en bakken van het brood vanzelf in contact met onbekenden. De gesprekken gaan over de buurt en de noden en behoeften van de aanwezigen.

Wat werkt er zo goed aan De Eenvoud? ‘Het is een heel andere aanvliegroete dan als je als ambtenaar de wijk in gaat en mensen vraagt wat hen bezighoudt’, aldus ‘bakkersknecht’ Van der Ham. ‘Dan is het uitgangspunt: we hebben een probleem, wat gaan we daaraan doen? Daar schieten mensen vaak van in de ontkenning. Of ze gaan vanuit dat probleem praten terwijl het er nauwelijks is. Tijdens het brood bakken zijn

Bakkerij De Eenvoud

Bakkerij De Eenvoud komt aan

mensen ontspannen. Vooral het deeg kneden haalt ze uit hun comfortzone en zorgt voor andere gesprekken dan normaal. Het gaat over: wat kunnen we samen, hoe geven we onze toekomst vorm?’

Soms is er een thema. Zo streek De Eenvoud in 2016 op de Dag van de Mantelzorg in hartje Amsterdam neer. De gemeente had uitgevonden dat 20 procent van de 7.000 mantelzorgers in de stad overbelast is, maar dat slechts 6 procent om hulp vraagt. ‘De professionals zeiden: ze kloppen gewoon niet bij ons aan. Maar wij kregen die dag ruim 150 mensen over de vloer, waaronder overbelaste mantelzorgers. Sommigen hebben we aan welzijnsinstellingen gekoppeld. We werkten samen met Centrum voor Mantelzorg Markant. Daarna is er nog een avond geweest waar ideeën werden gespuid, zoals een 24-uurs hulplijn. Het bewijst dat je je netwerk kunt verbreden door domweg in een buurt te gaan staan.’

Hoe tijdelijk het verblijf van De Eenvoud altijd ook is, regelmatig leidt het tot blijvende verandering. Dat gebeurde op Vlieland, waar een mobiele oven kwam die door Staatsbosbeheer op allerlei plekken op het eiland wordt geplaatst. In Amersfoort

wordt de eeuwenoude oven van een hofje gerestaureerd om de traditie van brood bakken voor de buurt in ere te herstellen. En in Hongerige Wolf bouwden de bewoners zelf van Groninger klei, gedoneerd door een steenfabriek, een oven die ze in een mobiele keet plaatsten. Regelmatig organiseren ze bakzondagen, ook stoken ze de oven tijdens hun jaarlijkse festival. Net als De Eenvoud trekken ze de wijde wereld in, zij het dat ze zich beperken tot omliggende dorpen, omdat hun mobiele keet door een tractor wordt getrokken.

Een sociale vorm van placemaking, zo noemt Van der Ham De Eenvoud. Een vorm die, zoals het de naam betaamt, eenvoudig tot stand gebracht kan worden. Want aan de regels van het Bouwbesluit of de Omgevingswet hoeft De Eenvoud niet te voldoen. Van der Ham beveelt het ambtelijke diensten en welzijnsinstellingen dan ook van harte aan: 'Ga gewoon elke maand een paar uur in de wijk staan om brood te bakken, dan gebeurt er vanzelf wat. Je legt nieuwe verbindingen, waardoor een fundament ontstaat waarop buurtbewoners verder kunnen bouwen aan blijvende verandering. De kracht van de bakkerij is dat je er formele partijen en informele netwerken in buurten en dorpen op eenvoudige wijze mee aan elkaar kunt koppelen.'